

Bonsaibaby

Ander werk van A.N. Ryst

De harpij. Een kleine geschiedenis van het paradijs (roman, 2014)

De blauwe maanvis (verhalen, 2016)

De nadagen (roman, 2018)

A.N. Ryst

Bonsaibaby

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij BV
2023

De auteur ontving voor het schrijven van dit boek een
werkbeurs van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Elke gelijkenis met bestaande personen of gebeurtenissen
in dit boek berust op louter toeval.

Copyright © 2023 A.N. Ryst
Voor overname kunt u zich wenden tot Em. Querido's
Uitgeverij BV, Weteringschans 259, 1017 XJ Amsterdam.

Omslag Moker
Omslagbeeld Daan Remmerts de Vries
Foto auteur Keke Keukelaar

ISBN 978 90 214 7663 6 / NUR 301
www.querido.nl

*But something tells me that you hide.
When all the world is warm and tired
you cry a little in the dark.
Well, so do I.*

David Bowie, 'Letter to Hermione'

...want in dat eerste jaar, in 1998 om precies te zijn, had hij het zes keer uitgemaakt. *Zes* keer – hoe had hij dat kunnen doen? Zo achteloos. En feitelijk ook... gewetenloos...

Hij schudt zijn hoofd. Telkens na zo'n uitbarsting hadden ze elkaar weer opgezocht; ze spraken dan hier af, op deze plek – bij deze houten bank op de begraafplaats aan de rand van de stad.

Steeds opnieuw hadden ze elkaar hier getroffen, wat schutterig, met een soort verlegenheid. Ook met verwachting. En na verloop van tijd hadden ze stil tegen elkaar aan gezeten, omstrengeld, kijkend naar de zerken en de ruisende iepen, naar de traag schuivende wolken.

Hij glimlacht om deze herinnering. Die steeds herhaalde ontmoetingen te midden van de graven, dat was eigenlijk heel mooi geweest. Een hernieuwd verlangen. En nergens voelt een mens zich levender dan tussen de doden. En meer verbonden met het bestaan.

Later, in haar huis, na de daad, had hij, nog naast haar

liggend, soms de neiging gehad om meteen weer op te staan en te vertrekken.

Hij had het zichzelf kwalijk genomen dat hij haar steeds weer afscheeptte, om daarna weer terug te krabbelen, maar bleef in dubio; want de perioden dat hij dan opnieuw alleen was, waren, na een aanvankelijke opluchting, toch te mistroostig en te eenzaam om te kunnen dragen. Hij miste dan haar lichaam, zoals dat naast hem lag. Hij miste haar geur. En daarbij leek ze werkelijk voor hem te kiezen, telkens weer.

En hij voor haar.

‘Wat zit je daar nou? Gaat dit weer over Ruben?’

Met opgetrokken knieën zit Violetta op de bank in haar kleine huiskamer op eenhoog. Het valse ochtendlicht valt door de dubbele ruiten. De geluiden van de Rozengracht vormen een roezige omlijsting van menselijk leven in de verte. Zij hoort het niet, hij wel. Ze omklemt haar benen. Ze knikt stuurs.

‘Omdat hij je die foto niet opstuurt?’

Ze spreekt. Eindelijk: ‘Als je iets belooft, dan moet je dat doen.’

‘Die foto’ was gemaakt tijdens een feest. Zij en Ruben – die hij nog nooit had gezien – hadden daar staan dansen. Uitgelaten. Heel vloeiend en zonder enige gêne, onder invloed van de nodige drank. Waarna ze waren uitgeroepen tot ‘het meest perfecte stel van de avond’. Waarna ze een of ander bekertje hadden ontvangen. Waarna ze

hadden geposeerd voor een portret. Ruben had een af-druk; zij niet.

Lennard heeft zin om tegen haar uit te vallen. Om te schreeuwen. Om die gebeurtenis met woorden te vernietigen, of te minimaliseren. *Als je iets belooft, dan moet je dat doen.* Het gaat door hem heen dat haar vader dit precies zo had kunnen zeggen.

‘Jullie zijn klaar met elkaar. Daar is-ie duidelijk genoeg over geweest.’

‘Die foto zou hij opsturen. Of in mijn brievenbus doen. Het zou een soort afronding zijn.’

‘Stel je niet aan. Hij wil geen contact meer. En dan moet jij nog die verdomde foto?’

‘Hij moet gewoon zijn beloftes nakomen.’

‘Hij moet niets meer.’ Lennard kijkt naar de klok. ‘En ik moet weg.’

‘Als hij die foto niet opstuurt, nou, dan ga ik er nog wel eens even langs.’

‘Hou nou eens op met dit kínderachtige gedoe. Het gaat je helemaal niet om die foto. Het gaat erom dat hij het lijntje heeft afgekapt. En dat kun jij niet uitstaan. Jij moet toch weer om aandacht gaan bedelen.’

Ze knikt onwillig. ‘Dat is wel waar, ja... Ik kan het niet uitstaan.’

‘En waarom? Niet om beloftes of iets dergelijks zwak-zinnigs. Niet om die lullige foto van zijn triomfantelijke kop. Waar het om gaat is dat je simpelweg aan de kant bent gezet door je minnaar.’

‘Geen minnaar. Aanbidder.’

‘Minnaar. Je hebt je kunnen uitleven. Je hebt je smoezelige affaireetje gehad. En nu heeft-ie voor zichzelf gekozen. En dat is alles.’

‘Ik ben nog nooit zo... afgeserveerd.’

‘Dat zal eens tijd worden dan. Jij wordt ook ouder.’

Kruisraket afgevuurd, doel getroffen. Hij weet het, direct nadat hij dit heeft uitgesproken.

Ze kijkt gepijnigd. ‘Vals! Zoiets moet je niet... Ik zie dat in de spiegel... Rimpels. Hier. En hier. Ben ik erg veel ouder geworden?’

‘Je ziet er hartstikke goed uit. Echt, niemand zou je zesendertig geven. Dus hou op met dit nukkige gedoe. Je hebt uiteindelijk alles gekregen wat je wilt. Je leven is weer op orde. We zijn weer bij elkaar.’

Ze is mooi. Ze is gaaf en aantrekkelijk. Ze heeft een grote neus. Hij houdt van grote neuzen. Haar gezicht is omgeven door een wolk van dik, krullend donkerrood haar. Ze heeft een aangenaam, golvend figuur. Ze is het meisje dat hij vroeger nooit verwacht had te zullen krijgen.

Hij staat op.

‘Ik kan het niet uitstaan dat iemand iets belooft en het dan niet doet.’

‘Het is uit met Ruben. Hij is je niets meer verplicht. Hij bood je verdomme zijn leven aan. Maar jij hoefde het niet. Je wilde alleen zo’n klein stukje.’

‘Hij was iets groter.’ Ze grinnikt.

‘Hè? Wat? O... Ontzettend grappig... Luister nou eens:

zo nu en dan mocht-ie je nog zien. Op jouw voorwaarden. Dat was niet genoeg. Voor hem was het alles of niks. En ik begrijp dat. Als... als je mij niet had terug gewild, zou ik je ook niet meer hebben willen zien.'

Ze haalt kort haar schouders op. 'Ik kon met hem lachen. We hadden leuke gesprekken. Ik zou dit zelf nooit zo doen. Ik... Ik kan zo slecht afscheid nemen. Ik snap dit niet.'

'Je snapt het donders goed. Hij kán je niet meer zien, want je bent weer bij mij. Elke keer dat-ie jou ziet, wordt hem dat ingepeperd. Ik begrijp niet dat ik degene ben die je dit moet vertellen.'

'Dus het is alleen maar verwendheid van me?'

Dit is goed. Ze beschuldigt zichzelf.

'Kinderlijkheid, zou ik zeggen. Je wilt alles... Je gaat er niet meer langs. Ook geen berichtjes of brieven meer. Het zou hem kwetsen als je dat deed. En mij.'

Ze pakt een stuk pakpapier dat in haar buurt ligt. Ze propt het papier ineen. Vouwt enkele gedeelten weer uit. 'Ik ga dat soort dingen ook niet doen.'

'Wat kon-ie anders doen dan het afkappen?'

'Hij heeft me verraden! Nee, dat is niet het goeie woord... Hij heeft me in de steek gelaten.'

'Je herkent dat van vroeger.'

'Weet ik niet.'

'Het is een oud gevoel dat je nu weer overvalt.'

'Voor Ruben was ik even heel speciaal en heel bijzonder. En nu kan ik oprotten. Ik heb hem dingen verteld

over mijn ouders. En nu gebruikt hij die dingen tegen me. En dát is verraad!

Lennard schudt zijn hoofd. 'Hou toch op. Hou in godsnaam op met dit geleuter.'

'Denk je dat-ie nu alleen maar opgelucht is dat ik niet meer in zijn leven ben?'

Lennard kijkt naar buiten. Naar de wat stoffige bladeren van de boom voor de ramen.

'De zomer is al bijna weer voorbij. Heb je dat gemerkt? We moeten weer eens gaan wandelen. Naar onze bank op de begraafplaats. Dat zou—'

'Heb jij nog contact met Naomi?'

'Dat weet je best.'

'Vertel me iets slechts over haar.'

'Lieverd, ik moet gaan... En ik heb helemaal geen zin om nog over Naomi te praten. Dat onderwerp is intussen wel uitgemolken, lijkt me.'

Ze grinnikt kwaadaardig. 'Uitgemolken klopt wel. Ze heeft van die grote tietten. Hangen ze erg, die tietten?'

'Moet dit nu?'

'Vertel me één slecht ding. Ik vind dat prettig.'

Lennard aarzelt. Maar hij beseft dat hij hier niet wegkomt zonder iets te hebben benoemd.

'Ik voelde me eenzaam naast haar.'

'Logisch! Ze kon het alleen maar over zichzelf hebben.'

'Goed. Ik moet ervandoor.'

'Heeft ze veel last van cellulitis? Naomi heeft typisch het soort dikke kont waar veel cellulitis op zit.'

Lennard grinnikt.

Violetta heeft van het stuk pakpapier een rommelige slinger in elkaar geprutst. Ze houdt haar creatie omhoog. 'Kijk! Vind je dit niet mooi?'

'God, ja! Je bent echt net een klein kind, weet je dat? O, wat heb jij een mooie rups gemaakt! Prachtig, hoor! En wat zegt het rupsje dan?'

Violetta zet een hoog kinderstemmetje op: 'Naomi is een kutwif!'

Ze moeten ontzettend lachen. Die lach is iets goeds.

'Hou je van me?' Hij moet het horen.

Ze knikt.

'Goeie keus gemaakt dus.'

'Jij?' vraagt ze.

Ze is er altijd sterk in geweest zijn woorden te verdraaien. Om ze verkeerd te interpreteren.

'Jij.'

Lennard loopt weg. Vlak voordat hij verdwijnt draait hij zich om. Hij heft zijn rechterhand omhoog. 'Earthling!'

Verwonderd kijkt ze op. 'Eurt... wat?'

Lennard grinnikt. Hij herhaalt het gebaar met zijn hand. 'Earthling! I greet you!'

Ze gniffelt. Hij kan zich terugtrekken.

Haar huiskamer is nooit werkelijk donker; ook nu, 's nachts, wurmen de lichten van de stad zich getemperd door de vensters. Toch stoot hij, na het uitdoen van zijn schoenen, de grote teen van zijn rechtervoet tegen de poot van een kast.

Hij vloekt, hij hinkt.

Hij trekt zijn kleren uit, laat alles op de vloer vallen. Als de pijn beheersbaar is loopt hij naakt naar de slaapkamer, aan de achterkant van de etage. De deur kraakt niet.

Het mag hier beter verduisterd zijn, met dichte gordijnen, toch kan hij veel onderscheiden. Ze ligt, met haar rug naar hem toe, op de dubbele matras, het dekbed over haar benen. Ze draagt een wit T-shirt.

Lennard staat te kijken. Het vertedert hem om vrouwen van achteren te zien. Ze ademt nauwelijks merkbaar.

Hij weet zeker dat hij geen enkel gerucht heeft veroorzaakt, maar opeens schrikt ze op. Ze draait zich om, met opengesperde ogen.

‘Ik dacht dat je sliep.’

‘Nee hoor.’

Ze sliep wel degelijk.

‘Jammer. Ik hou altijd veel van je als je slaapt.’

Ze knipt het lampje aan dat boven het kussen tegen de muur hangt. ‘Wat is er met jou gebeurd?’

Lennard voelt aan zijn voorhoofd. Er zit daar iets vloeibaars. Veel kan het niet zijn. ‘Ik heb mijn teen gestoten... Misschien heb ik toen ook mijn hoofd geschaafd...’

‘Je had dat ook toen ik net terug was. Toen we elkaar weer zagen, op straat. Je had een wondje op precies dezelfde plek.’

‘Ach ja... Weet ik veel. Het lijkt weer open te zijn gegaan.’

‘Doet het pijn?’

‘Het droogt wel weer op.’

Ze geven elkaar een zoen. Hij gaat naast haar liggen.

‘Kan ik nog even lezen?’

Ze knikt. Hij pakt de dichtbundel die naast zijn kant van het bed ligt. Zij pakt een glossy. Ze bladeren. In de verte klinkt een sirene.

‘Je zou eens iets beters moeten lezen.’

‘Dat ben ik ook van plan. Maar ik lees even dit artikel uit.’

‘Het is vergif.’

‘Ik weet wel dat dit rotzooi is, maar het ontspant me.’

‘Waarom lees je geen poëzie? Dat kan je ook ontspannen. Van sommige poëzie val je vanzelf in slaap.’

‘Hou je bek. Ik lees wat ik wil.’

Hij glimlacht.

Het ergert hem dat ze pulp tot zich neemt. Graag zou hij met haar praten over romans of over gedichten, zou hij haar over passages willen vertellen die hij is tegengekomen. Hij heeft het geprobeerd. Vaak. Altijd zei ze dan: ‘Laat me maar even nu. Ik wil gewoon mijn eigen dingen zien.’

Een teleurstelling. Het afkappen van werkelijk contact. En het afslaan van schoonheid.

Dit alles, al die giften, schijnt ze altijd weer in te ruilen voor waanzin. Voor prullaria. Voor de egomanie die ‘mode’ heet. Of erger nog: voor roddels over mensen met wie hij niets te maken wil hebben.

‘Heb je je pillen genomen?’

Geen vraag, maar een hernieuwde poging tot contact. ‘Ja.’

Ze bladeren weer, tot zij het tijdschrift opzijlegt. ‘Wil je de wekker zetten? Morgen om tien uur komen mijn ouders.’

Hij kijkt op alsof hij door een vogelspin wordt benaderd. ‘Je ouders? Mórgen?’

‘Om tien uur, ja. En vóór die tijd moet jij weg zijn, dus graag, zorg ervoor dat-ie om acht uur afgaat. Ik wil niet dat ze je zien.’

‘Acht uur? Het is halfeen!’

‘Ik kan het ook niet helpen. Zet de wekker even.’

Gehoorzaam prutst hij aan de elektronische wekker. 'Jezus... Kunnen ze niet een beetje later komen? Waarom komen ze niet gewoon eten?'

'Ik kan het ook niet helpen. Mijn moeder belde vanmiddag.'

'Dan had je toch iets kunnen zeggen?'

Ze zucht. 'Laat nou maar.'

Hij is klaar met de wekker. Hij kijkt haar aan. 'Er zijn twee mogelijkheden waarop je een kat kunt aaien.'

'Wat?'

'Er zijn twee mogelijkheden waarop je een kat kunt aaien.'

Ze kijkt balorig in zijn richting.

'De eerste is voor je eigen genoeg. Dat is duidelijk. Maar de tweede is voor het genoeg van de kat. En dat is de juiste. Je onderwerpt je aan wat je voor je hebt. Je wordt als het ware die kat.'

'Japanse poëzie. Oké. Waarom krijg ik dit nu te horen?'

'Voor je ouders is er maar één mogelijkheid.'

'O. Ja. Ze hebben me erg geholpen met die depressie.'

'Ze hebben zichzelf geholpen. Ze waren dolblij dat jij bij hen thuis was. Even hoefden ze niet na te denken over hun waardeloze huwelijk. Even hoefden ze niet zichzelf te zien in het gezicht van de ander. En dat ze voor je hebben gezorgd... Eerlijk gezegd vind ik dat normaal. Ouders moeten hun kinderen opvangen als die het moeilijk hebben.'

'Angelique zei laatst ook zoiets.'

'Jouw ouders hebben je opgevangen op hun voor-

waarden. En die hielden in dat je geen contact meer had met mij.’

‘Tegen mijn moeder heb ik vanmiddag gezegd dat ik bang was dat ze me in de steek zouden laten. Ik heb natuurlijk niet gezegd waarom... Maar ze zei: “Nee hoor, liefje, daar hoef je niet bang voor te zijn. Je kunt altijd op ons rekenen.” Daar was ik ontzettend blij mee.’

‘Ja. En in het volgende gesprek begrijpt ze er weer niks van en komt ze weer met de meest idiote verwijten. Want ze heeft “weer met je vader overlegd”. Of ze zegt dat je lid moet worden van een badmintonclub zodat je daar leuke, loslopende mannen kunt ontmoeten.’

Even is er een gedeelde lach.

‘Mijn moeder heeft ook voor me gezorgd.’

‘Maar niet consequent! Ze heeft je zo vaak keihard laten vallen. Ze kan iets aardigs tegen je zeggen. Ikzelf heb dat trouwens nooit meegemaakt. Maar ze schijnt dus een enkele keer iets met warmte te zeggen. En daarna is dat weer voorbij. De volgende keer zegt ze weer iets ijzingwekkends. Ze doet maar wat. Het kan vriezen of dooien, en je kunt er geen peil op trekken. Je moeder is een soort reptiel: soms warm, soms koud, altijd even onberekenbaar.’

‘Valt wel mee...’

‘En die warmte... Ze heeft je een bonsaiboompje gegeven toen het uit was tussen ons!’

‘Dat was aardig bedoeld! Ze wilde daarmee zeggen dat ik nog steeds hun dochter was.’

‘Ondanks al je kapitale fouten en teleurstellende tekortkomingen. Prachtig, hoor. Jij bent ontroostbaar en

je krijgt een bonsaiboompje.' Hij gnuift.

Het ergert haar zichtbaar. 'Mijn moeder heeft gewoon iets met dat soort dingen.'

'Met dat kunstmatige, bedoel je. Met dat gemaltraiterde en verwongene.'

'Het was bedoeld als een soort symbool.'

'Dat was het ook: een symbool van haar miezeringe bekrompenheid. En van haar machtswellust.'

'Zullen we gaan slapen?'

Lennard voelt aan de wond op zijn voorhoofd. 'Je bent er voor hun genoeg.'

Ze laat zich achterovervallen op het kussen. 'Liefje... Ik ben te moe. Morgenavond praten we wel verder.' Ze glimlacht. 'En morgen moet je vroeg op.'

Ze knipt het licht uit.

Hij kijkt omhoog, in het donker. En zegt zwijgend wat er nog gezegd had moeten worden, terwijl ze in slaap valt. Ze antwoordt zwijgend.

Maar dit, echt of onecht, uitgesproken of gedacht, zijn toch de woorden waar het hem om te doen is! Hier mag hij dichterlijk zijn, uitvoerig, breedspakig, hoogdravend soms; hier mag hij zijn gedachten *werkelijk* laten gaan. Dit gesprek staat op een vanzelfsprekende manier buiten de realiteit en is een volkomen logische ontmoeting op een of ander metaniveau – zich afspelend in de schemerzone tussen helderheid en slaap.

Lieveling... Er komt een moment dat... dat alles uitgesproken is. Alles doorgrond. Dat is het tijdstip waarop we werkelijk... beginnen. De vuren zijn gedoofd en de hyena's zwijgen. We draaien ons nog één keer om. Vergeefs, het is voorbij: het leven gaapt ons aan. De ochtend sijpelt gulzig binnen. Ohayou gozaimasu!

Hou op.

Laat me even lullen. Je kent me toch? Ik moet me uiten. Ik moet kunnen associëren. Vroeger deed ik dat al. Ik was vaak alleen. Associëren was het enige wat ik had.

Je was alleen omdat je dat wilde zijn.

Ik had niet anders gekund, dat is waar. Maar nu ben ik dan toch met jou. Laat me wegkruipen in je geest. In je warmte. Laat me voelen dat je ademt en blaas die adem in mij. Dat is mijn leven. En god, ik heb dat zo gemist. Niet de gesprekken. Maar de overgave... Het stille naast elkaar liggen in de namiddag. De namiddag is het gruwelijkste ogenblik van de dag. Alles sterft. En niets zal ooit meer wakker worden. De eindeloze nacht breekt aan.

Ik hou wel van de nacht. Voor mij begint dan alles, lijkt het wel. Jammer dat ik meestal zo moe ben.

Dat zijn de medicijnen, liefde.

Slik jij die dingen of ik?

Ik heb ze geslikt! Meer dan een week, toen jij was vertrokken. Toen zeiden vrienden dat je er dik en impotent van kon worden.

En toen?

Toen heb ik ze weggegooid en was er het grote gapende gat. De leegte. Leger dan ik ooit had ervaren. Zwemmen in niets. Dat is... afgrijselijk. Zonder de aandacht van de ander... besta je niet. Je hebt je eigen gedachten. Maar zonder klankbord zijn het doorzichtige vissen. Ze botsen nergens tegenop. Ze raken niets, ze verdwijnen als zeepbellen. Verdwijnen is op zichzelf niet slecht. Maar dan graag helemaal. Dan moet er ook niets meer over zijn. Niets meer van die vuren, die warmte, dat gewoel... Als iemand me kan verzekeren dat alles op den duur werkelijk verdwijnt, kan ik er vrede mee hebben.

Waarom hebben we dit soort gesprekken nooit eerder gehad?

Jij luisterde niet. Nee, dat is niet waar. Je luisterde wel, maar ik kon het niet zeggen. Want ik dacht dat je me niet zou begrijpen. En dat doe je ook niet. Want je hebt andere beelden in je hoofd dan ik. Maar dat is goed. Ergens hebben we raakvlakken. Dat moet wel. Anders was je niet teruggekomen. Had je je niet bedacht. Had je niet je ouders en je vriendinnen getrotseerd.

Je moest eens weten wat mijn vriendinnen over je hebben gezegd.

Mooi, zulke steun... Weet je wat me is opgevallen? Mensen snappen er niets van. Niets van het raadsel van onze wisselwerking. Onze chemie. Die is persoonlijk. Zo ontzettend, strikt persoonlijk dat het niet te bevatten is. Niet eens door ons. Dat is het ware wonder van de schepping.

Word je nu religieus?

Ik word rancuneus. Het wordt steeds erger. De bitterheid. Ik weet niet goed hoe ik eraan kan ontsnappen. Het heeft met angst te maken. Een groeiende angst en een weerzin tegen mijn eigen onvermogen.

Lieverd, je kunt zoveel.

Ik weet zo langzamerhand wel wat ik kan. Dat is niks. Het is knudde. Grotesk. Ik ben Lennard Vink, een schilder met soms een inval. Heel soms. Toen ik twintig was, was ik de schepper zelf! Geniaal. Ik had alles. En nu lijkt alles alleen maar steeds meer op te lossen. Maar jij bent teruggekeerd uit de onderwereld. Dat is een fucking mirakel. Het is een licht dat niet had mogen schijnen. Ik moet er nog steeds aan wennen dat je bent teruggekomen. Ik hoop dat ik er nooit aan zal wennen. Kunnen we dat nu afspreken? Dat het nooit gewoon zal worden? Dat het nooit vanzelfsprekend zal worden? Dat we naar elkaar blijven kijken? Elkaar blijven verrassen?

Dat ligt aan jou.

En aan jou! Verdomme, hou die verwondering vast. Dat is toch niet te veel gevraagd?

Ik wil zekerheid. Ik wil geen verwondering.

Verwondering is meer dan zekerheid. Veel meer. Het is een dagelijks genieten van het bestaan. We moeten kijken als kinderen en handelen als dieren. Dat is mijn streven. En het is makkelijk. Je hoeft 't je alleen maar iedere dag voor te nemen.

Zullen we doktertje spelen?

We zijn weer bij elkaar! Zul je het niet meer doen? Zul je me niet meer de laan uit sturen? Ik kan daar slecht tegen. Tegen wie moet ik anders praten 's nachts? Ik heb wel gesprekken, maar het is erg vervelend om het de hele tijd met jezelf eens te zijn. Ik heb je nodig, lieverd, als contrast. Goddank ben je anders dan ik.